
ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА»

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО ТА ЗАКОНОДАВСТВО»

Затверджено на засіданні кафедри
мовних та гуманітарних дисциплін
Протокол № 1 від 02.09.2025 р.

Запоріжжя 2025

УКЛАДАЧ:

Доцент кафедри мовних та гуманітарних дисциплін Деркаченко Юлія,
кандидат юридичних наук.

УЗГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми
«Природозахисні технології в
урбо-індустріальному комплексі»

Наталія МАКСИМОВА

ЗАТВЕРДЖЕНО

Завідувач кафедри

Надія РАГУЛІНА

1 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Опис курсу. Ціль навчальної дисципліни «Екологічне право та законодавство» є опанування здобувачами вищої освіти особливостей розуміння механізму правового регулювання сучасних екологічних відносин.

Метою вивчення екологічного права та законодавства є становлення сучасного правника, як фахівця, якій в умовах складних відносин між державою, органами місцевого самоврядування, фізичними і юридичними особами з приводу приналежності, використання, відтворення природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища може забезпечити режим законності щодо сталого розвитку, прав та інтересів відповідних суб'єктів.

Завданням навчальної дисципліни є: опанування студентами необхідних теоретичних положень, засвоєння сутності еколого-правових категорій, змісту еколого-правових інститутів, формування розуміння конкретного змісту норм екологічного права.

При вивченні навчальної дисципліни студенти мають оволодіти навичками самостійної роботи з нормативно-правовими актами, еколого-правовою літературою, матеріалами судової практики, засвоїти сутність еколого-правових категорій, зміст еколого-правових інститутів, навчитися розуміти конкретний зміст норм екологічного права, роз'яснень вищих судових інстанцій України та рішень Конституційного Суду України, тлумачити їх та правильно застосовувати при вирішенні конкретних справ, набути досвіду науково-дослідної роботи у галузі екологічного права.

Вимоги:

- наявність знань на базовому рівні з впливу технічних рішень в суспільному, економічному, соціальному і екологічному контексті;
- наявність корпоративного облікового запису @mipolytech.education, Microsoft Teams, Word, Power Point, Excel.
- наявність особистого логіну та паролю в Moodle (для отримання або поновлення слід звернутися до куратора групи або відповідальної особи на факультеті).

Програмні результати навчання:

- Знати сучасні теорії, підходи, принципи екологічної політики для вирішення конкретних природозахисних задач у виробничій сфері.
- Вміти використовувати інформаційні технології та комунікаційні мережі для природоохоронних задач, зокрема вміти користуватися базами нормативних актів, електронними реєстрами системами взаємодії з органами влади та місцевого самоврядування з питань дотримання екологічного законодавства;
- Вміти застосовувати основні закономірності безпечних, ресурсоефективних і екологічно дружніх технологій в управлінні природоохоронною діяльністю, в тому числі, через системи екологічного керування відповідно міжнародним стандартам;
- Асоціювати себе як члена громадянського суспільства, визнавати верховенство права, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, відтворювати моральні та культурні цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері.

Організація курсу, форми та методи навчання.

- Освітній процес будується як комбінація лекцій та самостійного вивчення навчального матеріалу на платформі Moodle – з одного боку, та

проблемно орієнтованих семінарських і практичних занять – з іншого.

- Відвідування лекційних занять є бажаним, однак не обов'язковим.
- Семінарські і практичні заняття передбачають розгляд питань, що містяться у плані, поданого до кожної теми, а також проблемних ситуацій, реальних кейсів, обговорення дискусійних моментів особистісних відносин, суспільного розвитку, міжнародного протиборства з застосуванням елементів командної та групової роботи.

- Форми поточного контролю знань передбачають поєднання усних відповідей та інших форм роботи безпосередньо на практичних/семінарських заняттях, виконання завдань у системі дистанційного навчання «Moodle», тестів, індивідуальних завдань у формі есе, виконання модульних контрольних робіт.

- Від здобувачів вищої освіти потребується виконати індивідуальні завдання та модульні контрольні роботи у терміни, встановлені у розділі «Розподіл балів за контрольними точками та графік їх виконання» та розкладом, визначеним деканами факультетів.

- Вітається створення тез доповідей на наукові конференції, наукових статей у співавторстві з викладачем, інші вияви креативності та командної роботи.

- З урахуванням поточної безпекової ситуації від учасників освітнього процесу очікується відповідне реагування на сигнал «Повітряна тривога», вони мають подбати передусім про збереження власного здоров'я та життя. Санкції за залишення заняття або неявку на заняття, враховуючи військовий стан, не застосовуються.

- Опціонально доступні індивідуальні та групові консультації. З викладачем можна зв'язатися через електронну пошту, в чаті або в персональній розмові в MS Teams.

- Підсумковий контроль з навчальної дисципліни – залік, оцінка за який формується як сума балів за всі види навчальних активностей, але не може перевищувати сто балів.

Мова освітнього процесу: українська, англійська (окремі джерела літератури, довідкова, нормативна, мультимедійна та інша інформація).

2 НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

Для варіанту вивчення дисципліни як обов'язкового компоненту освітньої програми «Природозахисні технології в урбо-індустріальному комплексі»

Тема 1. Предмет, метод, система та принципи екологічного права. Джерела екологічного права.

Науково-правові концепції та методологія взаємодії суспільства та природи. Поняття екологічного права як галузі права; етапи його становлення та розвитку. Поняття, сутність та зміст еколого-правових відносин, їх класифікації. Підстави виникнення, зміни та припинення екологічних правовідносин. Доктринальні підходи до визначення об'єктів та суб'єктів екологічних правовідносин. Особливості методу правового регулювання екологічних відносин. Принципи екологічного права та екологічного законодавства. Система екологічного права. Екологічне право – самостійна галузь права в системі права України. Вплив Євроінтеграційного курсу України на систему джерел екологічного права. Міжнародні стандарти як частина екологічного права.

Поняття, загальна характеристика й особливості джерел екологічного права. Правова класифікація джерел екологічного права та їх система. Конституційні засади регулювання екологічних суспільних відносин. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» як основний закон у системі джерел екологічного права. Поресурсові кодекси та закони як спеціальні джерела екологічного права України (Земельний, Лісовий, Водний кодекси, Кодекс України про надра, Закони «Про рослинний світ», «Про тваринний світ», «Про природно заповідний фонд», «Про екологічну мережу», «Про охорону атмосферного повітря»). Підзаконні нормативно-правові акти органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в галузі екологічного права. Правове значення судової практики в регулюванні екологічних відносин. Міжнародні договори та інші міжнародно-правові акти як джерела екологічного права.

Тема 2. Правові основи управління природокористуванням та охороною довкілля (екологічне управління).

Загальна характеристика управління природокористуванням та охороною довкілля як різновид соціального управління. Поняття та види управління в галузі екології. Екологічне управління як організаційно-правовий механізм довкілля. Інституційна складова організаційно-правового механізму охорони довкілля. Система та повноваження органів управління природокористуванням та охороною довкілля загальної та спеціальної компетенції. Правове забезпечення участі громадськості в екологічному управлінні природокористуванням та охороною довкілля. Функціональна складова організаційно-правового механізму. Поняття та зміст функцій управління природокористуванням та охороною довкіллям. Загальна характеристика організаційних, попереджувально-охоронних та стабілізаційних функцій екологічного управління. Загальні положення реалізації екологічної політики в Україні. Основи сталого екологічного розвитку. Екологічна освіта і виховання. Правові основи оцінки впливу на довкілля. Єдиний реєстр з оцінки впливу на довкілля (ОВД). Стратегічна екологічна оцінка. Єдиний реєстр стратегічної екологічної оцінки (СЕО). Процедура реалізації функцій управління природокористуванням та охороною довкілля. Еколого-правовий процес.

Тема 3. Екологічні права та обов'язки громадян. Правове регулювання забезпечення екологічної безпеки населення й територій

Становлення та розвиток інституту екологічних прав та обов'язків громадян, їх загальна характеристика. Поняття, особливості та класифікація екологічних прав

та обов'язків громадян. Гарантії реалізації екологічних прав громадян. Проблеми охорони та захисту екологічних прав громадян. Право громадян та громадських об'єднань на участь у запобіганні та зменшенні забруднення довкілля: доступ до екологічної інформації, участь у прийнятті екологічно значущих рішень та доступ до правосуддя. Громадські слухання: умови участі.

Законодавчі засади регулювання правовідносин у галузі забезпечення вимог екологічної безпеки. Юридична природа екологічної безпеки: її поняття, види, суб'єктно-об'єктний склад. Правове забезпечення ризику в галузі екологічних правовідносин. Поняття й характеристика правових заходів щодо забезпечення екологічної безпеки. Юридична відповідальність за правопорушення у галузі забезпечення екологічної безпеки. Поняття НЕС, їх класифікація. Визначення зон НЕС, їх юридична природа. Юридичні підстави, порядок оголошення окремої місцевості зоною НЕС та її правовий режим. Правове забезпечення запобігання й ліквідація НЕС. Правові засади захисту населення й територій у разі загрози й виникнення НЕС.

Тема 4. Право власності на природні ресурси та комплекси. Право природокористування

Поняття, зміст та особливості права власності на природні ресурси. Загальна характеристика форм права власності на природні ресурси та комплекси. Особливості права власності Українського народу на природні ресурси. Право державної власності на природні ресурси: поняття, об'єкти, суб'єкти, підстави та порядок виникнення та припинення. Право комунальної власності на природні ресурси: поняття, об'єкти, суб'єкти, підстави та порядок виникнення та припинення. Особливості правового регулювання права спільної комунальної власності на природні ресурси та комплекси. Право приватної власності на природні ресурси: поняття, об'єкти, суб'єкти, підстави та порядок виникнення та припинення. Порядок та особливості безоплатного набуття громадянами України у приватну власність природних ресурсів. Особливості припинення права приватної власності у зв'язку з відчуженням природних ресурсів для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності. Основні права та обов'язки власників природних ресурсів. Обмеження, захист і гарантії реалізації прав власників природних ресурсів. Юридична відповідальність за порушення права власності на природні ресурси. Особливості юридичної відповідальності за укладання угод, що порушують право власності на природні ресурси та комплекси.

Основні принципи природокористування. Об'єкти та суб'єкти права природокористування. Види права природокористування, їх класифікація. Право загального і спеціального природокористування та їх ознаки. Особливості користування природними ресурсами на умовах оренди. Особливості користування природними ресурсами континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони. Юридичні підстави виникнення, зміни та припинення права природокористування. Захист суб'єктивних прав природокористувачів.

Тема 5. Правові засади економічного механізму природокористування та охорони навколишнього природного середовища. Особливості юридичної відповідальності за екологічні правопорушення. Вирішення спорів

Поняття та принципи економіко-правового механізму природокористування та охорони довкілля. Основні напрями та складові економічного механізму природокористування та охорони навколишнього природного середовища. Основні засади фінансового забезпечення охорони довкілля та раціонального природокористування. Джерела фінансування екологічних заходів та програм. Фонди охорони навколишнього природного середовища. Плата за спеціальне природокористування: її види та порядок справляння. Склад та особливості рентної плати за використання природних ресурсів. Екологічний податок: суб'єкти та об'єкти

оподаткування. Порядок розподілу коштів від екологічного податку. Система лімітів використання природних ресурсів та лімітів скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище. Відшкодування збитків, завданих порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища, як елемент економіко-правового механізму. Економічне стимулювання в системі охорони довкілля та раціонального використання природних ресурсів: його сутність та види. Правові засади екологічного страхування. Поняття та види екологічного страхування. Об'єкти та суб'єкти. Екологічний аудит: поняття, основні завдання, об'єкти, суб'єкти. Форми екологічного аудиту та порядок проведення. Поняття про повоєнні репарації за злочини екоциду, гранти, міжнародну допомогу, зелені облигації, кліматичне фінансування.

Поняття та загальна характеристика юридичної відповідальності в екологічному праві. Функції юридичної відповідальності за порушення екологічного законодавства: каральна, стимулююча, компенсаційна. Склад та класифікація екологічних правопорушень. Види юридичної відповідальності за порушення екологічного законодавства. Особливості цивільно-правової відповідальності за шкоду заподіяну довкіллю. Особливості розгляду екологічних спорів. Об'єктно-суб'єктний склад екологічних спорів. Цифрові інструменти та платформи для формування скарг до Державної екологічної інспекції. Електронна система петицій до Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, органу місцевого самоврядування. Прямі звернення та скарги до Державної екологічної інспекції, місцевих органів влади, обласних військових адміністрацій (ОВА), Уповноваженого ВР з прав людини. Громадські об'єднання: механізми впливу на стан довкілля та прийняття рішень. Права та обов'язки громадських екологічних інспекторів. Єдиний державний реєстр судових рішень. Електронні петиції – Президент України, Кабінет Міністрів України, Верховна Рада України. Портали для звернень громадян: Офіс Президента України – електронні звернення, Верховна Рада України – звернення громадян, Єдина державна система електронних звернень.

Модуль 2. Особливості правового регулювання використання окремих природних ресурсів. Міжнародно-правова охорона довкілля

Тема 6. Особливості правового регулювання використання земель.

Загальна характеристика правового регулювання використання та охорони земель. Земля основне національне багатство України, її функції як об'єкта природи. Дефініція «землекористування» як один із елементів права власності і як самостійний правовий інститут. Право земельного сервітуту. Обмеження прав на землю. Державний контроль за охороною та використанням земель. Планування використання земель. Моніторинг земель як система спостереження за станом земель. Правова охорона земель. Імперативний принцип особливої охорони землі як найважливішого компоненту біосфери. Екологізація земельно-правових приписів. Охорона ґрунтів. Охоронні зони з особливими умовами використання земельних ділянок: зони санітарної охорони, санітарно-захисні зони, зони особливого режиму використання земель та охоронні зони. Стандартизація і нормування в галузі охорони земель та відтворення родючості ґрунтів. Обґрунтування та забезпечення досягнення раціонального землекористування. Захист сільськогосподарських угідь, лісових земель та чагарників від необґрунтованого їх вилучення для інших потреб. Захист земель від ерозії, селів, підтоплення, заболочування, вторинного засолення, переосушення, ущільнення. Охорона земель від забруднення відходами виробництва, хімічними та радіоактивними речовинами та від інших несприятливих природних і техногенних

процесів. Збереження природних водно-болотних угідь. Попередження погіршення естетичного стану та екологічної ролі антропогенних ландшафтів. Консервація деградованих і малопродуктивних сільськогосподарських угідь. Особливості юридичної відповідальності за порушення земельного законодавства: поняття, зміст та види. Повернення самовільно зайнятих земельних ділянок. Захист прав на землю.

Тема 7. Особливості правового регулювання використання вод.

Загальна характеристика права користування водами: поняття, принципи, об'єкти, суб'єкти. Види права водокористування. Право користування водними об'єктами на умовах оренди. Підстави і порядок виникнення та припинення права водокористування. Права та обов'язки водокористувачів. Правові заходи охорони вод. Правове забезпечення запобігання шкідливої дії вод. Особливості юридичної відповідальності за порушення законодавства про використання і охорону вод та відтворення водних ресурсів. Особливості розгляду спорів у сфері охорони та використання вод.

Тема 8. Особливості правового регулювання використання надр.

Загальна характеристика права користування надрами: поняття, суб'єкти, об'єкти. Надра як об'єкт правової охорони та використання. Загальна характеристика та співвідношення державного фонду надр та державного фонду родовищ корисних копалин. Гірничий відвід як об'єкт права користування надрами. Підстави та порядок надання та вилучення гірничих відводів. Види права надрокористування. Підстави та порядок виникнення, зміни, призупинення та припинення права користування надрами. Особливості використання надр на підставі угод про розподіл продукції. Особливості використання окремих корисних копалин (нафти і газу, уранових руд, дорогоцінних металів та каміннятощо). Права та обов'язки користувачів надр, захист та гарантії їх прав. Особливості юридичної відповідальності за порушення гірничого законодавства України.

Тема 9. Правова охорона атмосферного повітря, озонового шару та клімату.

Атмосферне повітря, озоновий шар і клімат як об'єкти правової охорони. Основи національного законодавства щодо попередження зміни клімату. Поняття «правова охорона» атмосферного повітря, озонового шару й клімату. Система правових заходів щодо охорони атмосферного повітря, озонового шару й клімату. Правові заходи щодо охорони атмосферного повітря від виробничого впливу. Інтегрований дозвіл. Особливості правового регулювання нормування в галузі охорони атмосферного повітря. Юридична відповідальність за порушення законодавства в галузі охорони атмосферного повітря, озонового шару й клімату.

Тема 10. Правове забезпечення формування і функціонування екологічної мережі України.

Загальна характеристика екологічної мережі України: поняття, об'єкти і структурні елементи. Принципи формування, збереження й використання екологічної мережі. Порядок включення природних об'єктів до переліків територій та об'єктів екологічної мережі. Особливості права власності на землю та інші природні ресурси об'єктів екологічної мережі. Правовий режим об'єктів природно-заповідного фонду. Поняття й загальна характеристика природно-заповідного фонду України як ключового об'єкта національної екологічної мережі України. Правова класифікація територій та об'єктів природно-заповідного фонду України. Економіко-правові основи функціонування територій природно-заповідного фонду.

Види використання об'єктів природно-заповідного фонду. Суб'єкти права користування територіями природно-заповідного фонду, їх права й обов'язки. Організаційно-правові форми відновлення, охорони і збереження об'єктів природно-заповідного фонду. Характеристика правового режиму охоронних і захисних зон природно-заповідного фонду. Особливості використання й охорони окремих видів територій природно-заповідного фонду: природних заповідників, біосферних заповідників, національних природних парків, заказників, регіональних ландшафтних парків, пам'яток природи, заповідних урочищ, ботанічних садів, дендрологічних і зоологічних парків, парків-пам'яток садово-паркового мистецтва. Особливості юридичної відповідальності за порушення екологічного законодавства щодо використання й охорони об'єктів природно-заповідного фонду України. Майнова відповідальність за спричинення шкоди особливо охороняємим природним територіям і об'єктам природно-заповідного фонду України. Правовий режим санітарно-захисних зон, курортних, лікувально-оздоровчих, рекреаційних територій і курортів. Поняття й загальна характеристика курортних і лікувально-оздоровчих територій (зон) як складових національної екологічної мережі України. Види природних лікувальних факторів і ресурсів. Поняття й юридичні ознаки курорту. Юридичний порядок визнання й оголошення лікувально-оздоровчої місцевості курортом. Поняття «прибережні захисні смуги», «водоохоронні зони», «полезахисні лісові смуги». Порядок використання й охорони буферних зон національної екомережі. Види використання лікувальних природних ресурсів курортних і лікувально-оздоровчих територій. Форми власності щодо курортів і лікувально-оздоровчих територій. Коло суб'єктів права використання курортних і лікувально-оздоровчих територій, їх права й обов'язки. Поняття та види правової охорони курортів і лікувально-оздоровчих зон. Екологічні вимоги щодо їх охорони. Правовий режим округу санітарної (гірничо-санітарної) охорони. Правове закріплення зонування курортних і лікувально-оздоровчих територій. Поняття «рекреаційні території» та їх види. Визначення кола земель рекреаційного призначення як буферних зон національної екологічної мережі України. Види використання рекреаційних територій. Особливості їх відновлення й правової охорони. Юридична відповідальність за порушення законодавства щодо курортних, лікувально-оздоровчих та рекреаційних територій. Особливості майнової відповідальності за шкоду, заподіяну природним лікувальним ресурсам.

Тема 11. Міжнародно-правова охорона довкілля. Право охорони навколишнього природного середовища Європейського Союзу.

Міжнародно-правова охорона навколишнього середовища: поняття та ознаки. Принципи міжнародно-правової охорони навколишнього середовища. Імплементация екологічного законодавства Європейського Союзу в Україні. Об'єкти та суб'єкти міжнародно-правової охорони навколишнього середовища. Міжнародно-правова охорона природних об'єктів як складових навколишнього середовища. Система заходів міжнародно-правового характеру щодо охорони навколишнього середовища. Міжнародна співпраця держав у сфері охорони навколишнього середовища. Відповідальність за правопорушення у сфері охорони навколишнього середовища: міжнародно-правовий аспект. Деякі питання міжнародного екологічного права: робота з реєстром збитків в умовах військової агресії і в повоєнний час та отримання репарацій. Поняття і розвиток права охорони навколишнього середовища ЄС. Екологічна політика ЄС. Принципи й джерела права охорони навколишнього середовища ЄС. Система й компетенції органів ЄС у сфері охорони навколишнього середовища. Предметні сфери дії права охорони навколишнього середовища ЄС.

Для варіанту вивчення дисципліни як вибіркового компоненту освітніх програм

Тема 1. Предмет, метод, система та принципи екологічного права. Джерела екологічного права.

Науково- правові концепції та методологія взаємодії суспільства та природи. Поняття екологічного права як галузі права; етапи його становлення та розвитку. Поняття, сутність та зміст еколого-правових відносин, їх класифікації. Підстави виникнення, зміни та припинення екологічних правовідносин. Доктринальні підходи до визначення об'єктів та суб'єктів екологічних правовідносин. Особливості методу правового регулювання екологічних відносин. Принципи екологічного права та екологічного законодавства. Система екологічного права. Екологічне право – самостійна галузь права в системі права України. Вплив Євроінтеграційного курсу України на систему джерел екологічного права. Міжнародні стандарти як частина екологічного права.

Поняття, загальна характеристика й особливості джерел екологічного права. Правова класифікація джерел екологічного права та їх система. Конституційні засади регулювання екологічних суспільних відносин. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» як основний закон у системі джерел екологічного права. Поресурсові кодекси та закони як спеціальні джерела екологічного права України (Земельний, Лісовий, Водний кодекси, Кодекс України про надра, Закони «Про рослинний світ», «Про тваринний світ», «Про природно заповідний фонд», Про екологічну мережу», «Про охорону атмосферного повітря»). Підзаконні нормативно-правові акти органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в галузі екологічного права. Правове значення судової практики в регулюванні екологічних відносин. Міжнародні договори та інші міжнародно-правові акти як джерела екологічного права.

Тема 2. Правові основи управління природокористуванням та охороною довкілля (екологічне управління).

Загальна характеристика управління природокористуванням та охороною довкілля як різновид соціального управління. Поняття та види управління в галузі екології. Екологічне управління як організаційно-правовий механізм довкілля. Інституційна складова організаційно-правового механізму охорони довкілля. Система та повноваження органів управління природокористуванням та охороною довкілля загальної та спеціальної компетенції. Правове забезпечення участі громадськості в екологічному управлінні природокористуванням та охороною довкілля. Функціональна складова організаційно-правового механізму. Поняття та зміст функцій управління природокористуванням та охороною довкіллям. Загальна характеристика організаційних, попереджувально-охоронних та стабілізаційних функцій екологічного управління. Загальні положення реалізації екологічної політики в Україні. Основи сталого екологічного розвитку. Екологічна освіта і виховання. Правові основи оцінки впливу на довкілля. Єдиний реєстр з оцінки впливу на довкілля (ОВД). Стратегічна екологічна оцінка. Єдиний реєстр стратегічної екологічної оцінки (СЕО). Процедура реалізації функцій управління природокористуванням та охороною довкілля. Еколого-правовий процес.

Тема 3. Екологічні права та обов'язки громадян.

Становлення та розвиток інституту екологічних прав та обов'язків громадян, їх загальна характеристика. Поняття, особливості та класифікація екологічних прав та обов'язків громадян. Гарантії реалізації екологічних прав громадян. Проблеми охорони та захисту екологічних прав громадян. Право громадян та громадських об'єднань на участь у запобіганні та зменшенні забруднення довкілля: доступ до екологічної інформації, участь у прийнятті екологічно значущих рішень та доступ до

правосуддя. Громадські слухання: умови участі.

Тема 4. Правове регулювання забезпечення екологічної безпеки населення й територій.

Законодавчі засади регулювання правовідносин у галузі забезпечення вимог екологічної безпеки. Юридична природа екологічної безпеки: її поняття, види, суб'єктно-об'єктний склад. Правове забезпечення ризику в галузі екологічних правовідносин. Поняття й характеристика правових заходів щодо забезпечення екологічної безпеки. Юридична відповідальність за правопорушення у галузі забезпечення екологічної безпеки. Поняття НЕС, їх класифікація. Визначення зон НЕС, їх юридична природа. Юридичні підстави, порядок оголошення окремої місцевості зоною НЕС та її правовий режим. Правове забезпечення запобігання й ліквідація НЕС. Правові засади захисту населення й територій у разі загрози й виникнення НЕС.

Тема 5. Право власності на природні ресурси та комплекси.

Поняття, зміст та особливості права власності на природні ресурси. Загальна характеристика форм права власності на природні ресурси та комплекси. Особливості права власності Українського народу на природні ресурси. Право державної власності на природні ресурси: поняття, об'єкти, суб'єкти, підстави та порядок виникнення та припинення. Право комунальної власності на природні ресурси: поняття, об'єкти, суб'єкти, підстави та порядок виникнення та припинення. Особливості правового регулювання права спільної комунальної власності на природні ресурси та комплекси. Право приватної власності на природні ресурси: поняття, об'єкти, суб'єкти, підстави та порядок виникнення та припинення. Порядок та особливості безоплатного набуття громадянами України у приватну власність природних ресурсів. Особливості припинення права приватної власності у зв'язку з відчуженням природних ресурсів для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності. Основні права та обов'язки власників природних ресурсів. Обмеження, захист і гарантії реалізації прав власників природних ресурсів. Юридична відповідальність за порушення права власності на природні ресурси. Особливості юридичної відповідальності за укладання угод, що порушують право власності на природні ресурси та комплекси.

Тема 6. Право природокористування.

Основні принципи природокористування. Об'єкти та суб'єкти права природокористування. Види права природокористування, їх класифікація. Право загального і спеціального природокористування та їх ознаки. Особливості користування природними ресурсами на умовах оренди. Особливості користування природними ресурсами континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони. Юридичні підстави виникнення, зміни та припинення права природокористування. Захист суб'єктивних прав природокористувачів.

Тема 7. Правові засади економічного механізму природокористування та охорони навколишнього природного середовища.

Поняття та принципи економіко-правового механізму природокористування та охорони довкілля. Основні напрями та складові економічного механізму природокористування та охорони навколишнього природного середовища. Основні засади фінансового забезпечення охорони довкілля та раціонального природокористування. Джерела фінансування екологічних заходів та програм. Фонди охорони навколишнього природного середовища. Плата за спеціальне природокористування: її види та порядок справляння. Склад та особливості рентної плати за використання природних ресурсів. Екологічний податок: суб'єкти та об'єкти оподаткування. Порядок розподілу коштів від екологічного податку. Система лімітів використання природних ресурсів та лімітів скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище. Відшкодування збитків, завданих порушенням

законодавства про охорону навколишнього природного середовища, як елемент економіко-правового механізму. Економічне стимулювання в системі охорони довкілля та раціонального використання природних ресурсів: його сутність та види. Правові засади екологічного страхування. Поняття та види екологічного страхування. Об'єкти та суб'єкти. Екологічний аудит: поняття, основні завдання, об'єкти, суб'єкти. Форми екологічного аудиту та порядок проведення. Поняття про повоєнні репарації за злочини екоциду, гранти, міжнародну допомогу, зелені облігації, кліматичне фінансування.

Тема 8. Особливості юридичної відповідальності за екологічні правопорушення. Вирішення спорів.

Поняття та загальна характеристика юридичної відповідальності в екологічному праві. Функції юридичної відповідальності за порушення екологічного законодавства: каральна, стимулююча, компенсаційна. Склад та класифікація екологічних правопорушень. Види юридичної відповідальності за порушення екологічного законодавства. Особливості цивільно-правової відповідальності за шкоду заподіяну довкіллю. Особливості розгляду екологічних спорів. Об'єктно-суб'єктний склад екологічних спорів. Цифрові інструменти та платформи для формування скарг до Державної екологічної інспекції. Електронна система петицій до Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, органу місцевого самоврядування. Прямі звернення та скарги до Державної екологічної інспекції, місцевих органів влади, обласних військових адміністрацій (ОВА), Уповноваженого ВР з прав людини. Громадські об'єднання: механізми впливу на стан довкілля та прийняття рішень. Права та обов'язки громадських екологічних інспекторів. Єдиний державний реєстр судових рішень. Електронні петиції – Президент України, Кабінет Міністрів України, Верховна Рада України. Портали для звернень громадян: Офіс Президента України – електронні звернення, Верховна Рада України – звернення громадян, Єдина державна система електронних звернень.

Тема 9. Особливості правового регулювання використання земель.

Загальна характеристика правового регулювання використання та охорони земель. Земля основне національне багатство України, її функції як об'єкта природи. Дефініція «землекористування» як один із елементів права власності і як самостійний правовий інститут. Право земельного сервітуту. Обмеження прав на землю. Державний контроль за охороною та використанням земель. Планування використання земель. Моніторинг земель як система спостереження за станом земель. Правова охорона земель. Імперативний принцип особливої охорони землі як найважливішого компоненту біосфери. Екологізація земельно-правових приписів. Охорона ґрунтів. Охоронні зони з особливими умовами використання земельних ділянок: зони санітарної охорони, санітарно-захисні зони, зони особливого режиму використання земель та охоронні зони. Стандартизація і нормування в галузі охорони земель та відтворення родючості ґрунтів. Обґрунтування та забезпечення досягнення раціонального землекористування. Захист сільськогосподарських угідь, лісових земель та чагарників від необґрунтованого їх вилучення для інших потреб. Захист земель від ерозії, селів, підтоплення, заболочування, вторинного засолення, переосушення, ущільнення. Охорона земель від забруднення відходами виробництва, хімічними та радіоактивними речовинами та від інших несприятливих природних і техногенних процесів. Збереження природних водно-болотних угідь. Попередження погіршення естетичного стану та екологічної ролі антропогенних ландшафтів. Консервація деградованих і малопродуктивних сільськогосподарських угідь. Особливості юридичної відповідальності за порушення земельного законодавства: поняття, зміст та види. Повернення самовільно зайнятих земельних ділянок. Захист прав на

землю.

Модуль 2. Особливості правового регулювання використання окремих природних ресурсів. Міжнародно-правова охорона довкілля

Тема 10. Особливості правового регулювання використання вод.

Загальна характеристика права користування водами: поняття, принципи, об'єкти, суб'єкти. Види права водокористування. Право користування водними об'єктами на умовах оренди. Підстави і порядок виникнення та припинення права водокористування. Права та обов'язки водокористувачів. Правові заходи охорони вод. Правове забезпечення запобігання шкідливої дії вод. Особливості юридичної відповідальності за порушення законодавства про використання і охорону вод та відтворення водних ресурсів. Особливості розгляду спорів у сфері охорони та використання вод.

Тема 11. Особливості правового регулювання використання надр.

Загальна характеристика права користування надрами: поняття, суб'єкти, об'єкти. Надра як об'єкт правової охорони та використання. Загальна характеристика та співвідношення державного фонду надр та державного фонду родовищ корисних копалин. Гірничий відвід як об'єкт права користування надрами. Підстави та порядок надання та вилучення гірничих відводів. Види права надрокористування. Підстави та порядок виникнення, зміни, призупинення та припинення права користування надрами. Особливості використання надр на підставі угод про розподіл продукції. Особливості використання окремих корисних копалин (нафти і газу, уранових руд, дорогоцінних металів та каміння тощо). Права та обов'язки користувачів надр, захист та гарантії їх прав. Особливості юридичної відповідальності за порушення гірничого законодавства України.

Тема 12. Особливості правового регулювання використання рослинного світу.

Рослинний світ як об'єкт правової охорони та використання. Загальна характеристика природних рослинних ресурсів та їх класифікація. Форми використання природних рослинних ресурсів, їх правове забезпечення. Правове регулювання спеціального використання природних рослинних ресурсів та його особливості. Правові засади охорони рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів рослин та типових природних рослинних угруповань. Червона книга України. Зелена книга України. Особливості розгляду спорів у сфері охорони та використання рослинного світу. Ліс як об'єкт права природокористування. Види права лісокористування, їх особливості. Правове регулювання здійснення загального та спеціального використання лісових ресурсів. Види спеціального використання лісових ресурсів. Права та обов'язки лісокористувачів. Правові засади відтворення, охорони та захисту лісів. Особливості юридичної відповідальності за порушення законодавства про рослинний світ та лісового законодавства.

Ліс як об'єкт права природокористування. Види права лісокористування, їх особливості. Правове регулювання здійснення загального та спеціального використання лісових ресурсів. Види спеціального використання лісових ресурсів. Права та обов'язки лісокористувачів. Правові засади відтворення, охорони та захисту лісів. Особливості юридичної відповідальності за порушення законодавства про рослинний світ та лісового законодавства.

Тема 13. Особливості правового регулювання використання тваринного світу.

Тваринний світ як об'єкт охорони та використання. Загальна характеристика права користування тваринним світом: поняття, об'єкти, суб'єкти та види. Загальні підстави і порядок виникнення та припинення права використання об'єктів

тваринного світу. Права та обов'язки користувачів тваринного світу. Правові підстави та межі загального використання тваринного світу. Правові засади спеціального використання тваринного світу. Правове регулювання полювання та мисливського господарства. Правове регулювання здійснення рибальства. Правові засади використання диких тварин у наукових, культурно-освітніх, виховних, естетичних і комерційних цілях. Правове регулювання використання, відтворення та охорони об'єктів тваринного світу, що занесені до Червоної книги України. Юридична відповідальність за порушення законодавства про охорону, використання і відтворення тваринного світу. Особливості майнової відповідальності за шкоду, заподіяну незаконним добуванням об'єктів тваринного світу. Особливості розгляду спорів у сфері охорони та використання тваринного світу.

Тема 14. Правова охорона атмосферного повітря, озонового шару та клімату.

Атмосферне повітря, озоновий шар і клімат як об'єкти правової охорони. Основи національного законодавства щодо попередження зміни клімату. Поняття «правова охорона» атмосферного повітря, озонового шару й клімату. Система правових заходів щодо охорони атмосферного повітря, озонового шару й клімату. Правові заходи щодо охорони атмосферного повітря від виробничого впливу. Інтегрований довкіллевий дозвіл. Особливості правового регулювання нормування в галузі охорони атмосферного повітря. Юридична відповідальність за порушення законодавства в галузі охорони атмосферного повітря, озонового шару й клімату.

Тема 15. Правове регулювання управління відходами.

Відходи як об'єкт правового регулювання. Правова класифікація відходів. Правовий режим управління відходами. Особливості правового регулювання управління: радіоактивними відходами; твердими побутовими (комунальними) відходами; небезпечними відходами; медичними відходами. Розширена відповідальність виробника (для упаковки, електричного обладнання, батарей тощо). Правове регулювання діяльності, пов'язаної зі збиранням і заготівлею окремих видів відходів як вторинної сировини й забезпечення ними переробних підприємств. Транскордонне переміщення відходів та їх правове регулювання. Юридична відповідальність за порушення законодавства у сфері управління відходами.

Тема 16. Правове забезпечення формування і функціонування екологічної мережі України.

Загальна характеристика екологічної мережі України: поняття, об'єкти і структурні елементи. Принципи формування, збереження й використання екологічної мережі. Порядок включення природних об'єктів до переліків територій та об'єктів екологічної мережі. Особливості права власності на землю та інші природні ресурси об'єктів екологічної мережі. Правовий режим об'єктів природно-заповідного фонду. Поняття й загальна характеристика природно-заповідного фонду України як ключового об'єкта національної екологічної мережі України. Правова класифікація територій та об'єктів природно-заповідного фонду України. Економіко-правові основи функціонування територій природно-заповідного фонду. Види використання об'єктів природно-заповідного фонду. Суб'єкти права користування територіями природно-заповідного фонду, їх права й обов'язки. Організаційно-правові форми відновлення, охорони і збереження об'єктів природно-заповідного фонду. Характеристика правового режиму охоронних і захисних зон природно-заповідного фонду. Особливості використання й охорони окремих видів територій природно-заповідного фонду: природних заповідників, біосферних заповідників, національних природних парків, заказників, регіональних ландшафтних парків, пам'яток природи, заповідних урочищ, ботанічних садів,

дендрологічних і зоологічних парків, парків-пам'яток садово-паркового мистецтва. Особливості юридичної відповідальності за порушення екологічного законодавства щодо використання й охорони об'єктів природно-заповідного фонду України. Майнова відповідальність за спричинення шкоди особливо охороняємим природним територіям і об'єктам природно-заповідного фонду України. Правовий режим санітарно-захисних зон, курортних, лікувально-оздоровчих, рекреаційних територій і курортів. Поняття й загальна характеристика курортних і лікувально-оздоровчих територій (зон) як складових національної екологічної мережі України. Види природних лікувальних факторів і ресурсів. Поняття й юридичні ознаки курорту. Юридичний порядок визнання й оголошення лікувально-оздоровчої місцевості курортом. Поняття «прибережні захисні смуги», «водоохоронні зони», «полезахисні лісові смуги». Порядок використання й охорони буферних зон національної екомережі. Види використання лікувальних природних ресурсів курортних і лікувально-оздоровчих територій. Форми власності щодо курортів і лікувально-оздоровчих територій. Коло суб'єктів права використання курортних і лікувально-оздоровчих територій, їх права й обов'язки. Поняття та види правової охорони курортів і лікувально-оздоровчих зон. Екологічні вимоги щодо їх охорони. Правовий режим округу санітарної (гірничо-санітарної) охорони. Правове закріплення зонування курортних і лікувально-оздоровчих територій. Поняття «рекреаційні території» та їх види. Визначення кола земель рекреаційного призначення як буферних зон національної екологічної мережі України. Види використання рекреаційних територій. Особливості їх відновлення й правової охорони. Юридична відповідальність за порушення законодавства щодо курортних, лікувально-оздоровчих та рекреаційних територій. Особливості майнової відповідальності за шкоду, заподіяну природним лікувальним ресурсам.

Тема 17. Правове регулювання використання й охорони природних ресурсів континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони України.

Природні ресурси континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони України як об'єкти правової охорони й використання. Правові засади використання природних ресурсів виключної (морської) економічної зони України та її континентального шельфу. Правове забезпечення охорони природних ресурсів і морського середовища в межах виключної (морської) економічної зони України. Правова регламентація проведення наукових досліджень у межах континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони України: природоохоронні аспекти. Особливості юридичної відповідальності за порушення законодавства про охорону природних ресурсів континентального шельфу й виключної (морської) економічної зони України.

Тема 18. Міжнародно-правова охорона довкілля. Право охорони навколишнього природного середовища Європейського Союзу.

Міжнародно-правова охорона навколишнього середовища: поняття та ознаки. Принципи міжнародно-правової охорони навколишнього середовища. Імплементация екологічного законодавства Європейського Союзу в Україні. Об'єкти та суб'єкти міжнародно-правової охорони навколишнього середовища. Міжнародно-правова охорона природних об'єктів як складових навколишнього середовища. Система заходів міжнародно-правового характеру щодо охорони навколишнього середовища. Міжнародна співпраця держав у сфері охорони навколишнього середовища. Відповідальність за правопорушення у сфері охорони навколишнього середовища: міжнародно-правовий аспект. Деякі питання міжнародного екологічного права: робота з реєстром збитків в умовах військової агресії і в повоєнний час та отримання репарацій. Поняття і розвиток права охорони навколишнього середовища ЄС. Екологічна політика ЄС. Принципи й джерела

права охорони навколишнього середовища ЄС. Система й компетенції органів ЄС у сфері охорони навколишнього середовища. Предметні сфери дії права охорони навколишнього середовища ЄС.

3 ОБСЯГ І СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Для варіанту вивчення навчальної дисципліни як обов'язкового компоненту

№ з/п	Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
		Усього	в т.ч.			
			Л	П (С)	Лаб	СРС
Змістовий модуль 1 Загальні положення екологічного права. Право власності на природні ресурси та комплекси. Право природокористування						
1.	Предмет, метод, система та принципи екологічного права. Джерела екологічного права	8	1	1		6
2.	Правові основи управління природокористуванням та охороною довкілля (екологічне управління)	8	1	1		6
3.	Екологічні права та обов'язки громадян. Правове регулювання забезпечення екологічної безпеки населення й територій	8	2	2		4
4.	Право власності на природні ресурси та комплекси. Право природокористування	8	2	2		4
5.	Правові засади економічного механізму природокористування та охорони навколишнього природного середовища. Особливості юридичної відповідальності за екологічні правопорушення. Вирішення спорів	8	2	2		4
Змістовий модуль 2 Особливості правового регулювання використання окремих природних ресурсів. Міжнародно-правова охорона довкілля						
6.	Особливості правового регулювання використання земель	9	2	2		5
7.	Особливості правового регулювання використання вод	9	2	2		5
8.	Особливості правового регулювання використання надр	8	2	2		4
9.	Правова охорона атмосферного повітря, озонного шару та клімату	8	2	2		4
10.	Правове забезпечення формування і функціонування екологічної мережі України	8	1	1		6
11.	Міжнародно-правова охорона довкілля. Право охорони навколишнього природного середовища Європейського Союзу	8	1	1		6
Усього годин		90	18	18		54

Тут і далі: Л – лекції, П (С) – практичні (семінарські) заняття, Лаб – лабораторні заняття, СРС – самостійна робота студентів.

Примітка. «*» в разі, якщо конкретних бюджет часу для семестру вивчення дисципліни як вибіркової відрізняється від наведеного вище, в робочому порядку викладач може коригувати обсяг та зміст занять.

Для варіанту вивчення навчальної дисципліни як вибіркового компоненту

№ з/п	Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
		Усього	в т.ч.			
			Л	П (С)	Лаб	СРС
Змістовий модуль 1 Загальні положення екологічного права. Право власності на природні ресурси та комплекси. Право природокористування						
1.	Предмет, метод, система та принципи екологічного права. Джерела екологічного права.	9	2	2		5
2.	Правові основи управління природокористуванням та охороною довкілля (екологічне управління).	9	2	2		5
3.	Екологічні права та обов'язки громадян.	9	2	2		5
4.	Правове регулювання забезпечення екологічної безпеки населення й територій.	8	2	2		4
5.	Право власності на природні ресурси та комплекси.	8	2	2		4
6.	Право природокористування.	8	2	2		4
7.	Правові засади економічного механізму природокористування та охорони навколишнього природного середовища.	8	2	2		4
8.	Особливості юридичної відповідальності за екологічні правопорушення. Вирішення спорів.	8	2	2		4
9.	Особливості правового регулювання використання земель.	8	2	2		4
Змістовий модуль 2 Особливості правового регулювання використання окремих природних ресурсів. Міжнародно-правова охорона довкілля						
10.	Особливості правового регулювання використання вод.	9	2	2		5
11.	Особливості правового регулювання використання надр.	9	2	2		5
12.	Особливості правового регулювання використання рослинного світу.	9	2	2		5
13.	Особливості правового регулювання використання тваринного світу.	8	2	2		4
14.	Правова охорона атмосферного повітря, озонового шару та клімату.	8	2	2		4
15.	Правове регулювання управління відходами.	8	2	2		4
16.	Правове забезпечення формування і функціонування екологічної мережі України.	8	2	2		4
17.	Правове регулювання використання й охорони природних ресурсів континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони України.	8	2	2		4
18.	Міжнародно-правова охорона довкілля. Право охорони навколишнього природного середовища Європейського Союзу.	8	2	2		4
Усього годин		150	36	36		78

4 ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ

4.1 Розподіл балів за контрольними точками

Тижні	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	Всього	
Види контр. точок																				
Робота на практичних заняттях		4		4		4				4		4		4				4		28
Складання індивідуальних завдань							16									16				32
Модульні контрольні роботи								20											20	40
Всього	46						54						100							

4.2 Зміст та вимоги до контрольних точок

Назва контрольної точки	Опис контрольної точки, порядок її проходження та отримання балів
Робота на практичних заняттях/ семінарських заняттях	<p>Оцінка за роботу на практичному (семінарському) занятті оголошується наприкінці заняття і може бути оскаржена одразу ж.</p> <p>Мах 4 бали:</p> <p>Один бал – здобувач вищої освіти може підтримати тематичну розмову, частково володіє матеріалом.</p> <p>Два бали – здобувач вищої освіти має загальне уявлення про зміст теми, що розглядається; відповідь не повна і має узагальнений характер.</p> <p>Три бали – здобувач вищої освіти самостійно відтворює фактичний матеріал з питань теми, дає стислу характеристику процесам; користується нормативно-правовими актами та іншими джерелами інформації, дає порівняльну характеристику явищ, формулює нескладні висновки.</p> <p>Чотири бали – здобувач вищої освіти вільно оперує навчальним матеріалом, узагальнює факти, самостійно встановлює причинно-наслідкові зв'язки, формулює висновки, обґрунтовуючи їх конкретними фактами, використовує та аналізує зміст додаткових джерел.</p>
Виконання індивідуальних завдань	<p>Індивідуальні завдання являють собою творчі роботи у вигляді міні-есе. Есе має являти собою, передусім, роздуми, приклади, висновки з обраної теми, засновані на науковій літературі. Стандартний обсяг есе становить 3 - 5 сторінок (максимум) формату А4, шрифт - Arial, розмір шрифту - 14, міжрядковий інтервал - 1,5, абзацний відступ - 1,25 см. За окремим погодженням з викладачем тематики та підготовчого етапу дослідження також можуть бути представлені наукові роботи у вигляді тез, статей-доповідей на науковій конференції різних рівнів, а також статті до</p>

	<p>наукових видань у співавторстві з викладачем. Кількість передбачених навчальними планами спеціальностей індивідуальних завдань у семестрі – два. Темі індивідуальних завдань здобувача вищої освіти не можуть співпадати та обираються із запропонованого переліку, який оголошується на початку змістовного модуля. Максимальна оцінка за індивідуальне заняття – 16 балів:</p> <p>До 4 б. – здобувач вищої освіти, за допомогою компіляції джерел, частково висвітлює тему індивідуального завдання.</p> <p>5-8 бали – здобувач вищої освіти, використовуючи компіляцію джерел, та додаючи власні приклади, повно висвітлює тему індивідуального завдання, надає короткі висновки.</p> <p>9-16 кількість балів – здобувач самостійно осмислює тему індивідуального завдання, наводить значну кількість прикладів, в тому числі особистих, проводить порівняння та паралелі, формулює висновки та обґрунтовує їх.</p>
Модульні контрольні роботи	<p>Модульна контрольна робота виконуються у системі Moodle під час останнього практичного заняття змістовного модулю. Завдання містить обмеження за часом виконання. В разі неявки або неможливості виконання, допускається відкриття виконання роботи, за погодженням з викладачем в інший час асинхронно. Кожна модульна контрольна робота включає тестові завдання з матеріалу модуля. Тестові завдання являють собою тести множинного вибору з однією вірною відповіддю. Оцінка з модульного контролю формується автоматично у системі Moodle. Після складання другого модульного контролю проведення формується підсумкова оцінка за заліком з навчальної дисципліни.</p>

Додаткові зауваження:

– студент може оскаржити отримані оцінки в порядку, передбаченому Положенням про організацію освітнього процесу (Нормативні документи : Polytechnic (metinvest.university)) та Положенням про політику та процедури врегулювання конфліктних ситуацій (Академічні політики : Polytechnic (metinvest.university));

– оцінки, отримані за роботу на практичних заняттях, не можуть бути відпрацьовані або покращені, окрім процедури оскарження, оцінки за інші види поточного контролю можуть бути покращені за індивідуальною домовленістю з викладачем;

– викладач не має права знижувати оцінку за індивідуальне завдання або модульну контрольну роботу, якщо вони не були складені вчасно, однак в разі, якщо така робота була оцінена пізніше, ніж момент завершення теоретичного навчання у семестрі, то відповідна оцінка не враховується у рейтингу здобувачів освіти.

4.3 Форма підсумкового контролю. Порядок визначення підсумкової оцінки

	Варіант вивчення як обов'язкової дисципліни
--	---

Форма підсумкового контролю	Залік, тобто підсумкова оцінка вставляється як сума оцінок поточного контролю без проведення додаткових контрольних заходів
	Якщо сума оцінок за поточний контроль за семестр становить менше 60 балів, необхідно відпрацювати відповідні види контролю поточної успішності до звершення теоретичного навчання
Порядок визначення підсумкової оцінки	<ul style="list-style-type: none"> – якщо протягом семестру за результатами поточного контролю здобувач освіти набрав менше 60 балів, то під час екзаменаційної сесії йому надається змога отримати/покращити власний результат з усіх видів поточного контролю, крім активності на навчальних заняттях; – в разі, якщо протягом семестру за результатами поточного контролю або в процесі покращення власних результатів здобувач освіти набрав більше 60 балів, йому виставляється фактична сума балів і оцінка «залік», в іншому випадку – «незалік».

Відповідність між прийнятими в університеті шкалами оцінки

Бальна шкала	Рівні	Характеристика	Традиційні шкали	
			Іспит	Залік
90-100	A	Студент демонструє видатний рівень досягнення запланованих результатів вивчення навчальної дисципліни, що засвідчують його безумовну готовність до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом	Відмінно	Залік
82-89	B	Студент виявляє вищий за середній рівень досягнення запланованих результатів вивчення навчальної дисципліни та готовності до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом, в його знаннях або діях присутні незначні помилки	Добре	
75-81	C	Студент виявляє середній рівень досягнення запланованих результатів вивчення навчальної дисципліни та готовності до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом, в його знаннях або діях присутні деякі значущі помилки		
67-74	D	Студент виявляє задовільний рівень досягнення запланованих результатів вивчення навчальної дисципліни та готовності до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом, в його знаннях або діях наявні суттєві помилки	Задовільно	
60-66	E	Наявні мінімально достатні для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом		

Бальна шкала	Рівні	Характеристика	Традиційні шкали	
			Іспит	Залік
		результати вивчення навчальної дисципліни		
35-59	FХ	Низка запланованих результатів навчання не досягнуті. Рівень наявних результатів навчання є недостатнім для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом	Незадовільно	Незалік
0-34	F	Результати навчання відсутні або критично низькі		

4.4 Особливі підходи до визнання результатів навчання

- в разі, якщо здобувач вищої освіти засвоїв повністю або частково відповідні програмні результати навчання під час отримання освіти на попередніх або такому ж рівні (Екологічне право та законодавство), то кредити та оцінка з дисципліни може бути перезарахована в порядку, передбаченому Положенням про організацію освітнього процесу (Нормативні документи: Polytechnic (metinvest.university)). Консультацію з даного питання можна отримати у викладача, куратора або гаранта освітньої програми, завідувача кафедри, за якою закріплено цю дисципліну;
- В разі, якщо здобувач освіти обрав цю дисципліну як дисципліну вільного вибору, не зважаючи на той факт, чи вивчалася вона раніше, оцінка та кредити з цієї дисципліни не перезараховуються;
- в разі, якщо здобувач освіти хотів би самостійно вивчити певні курси з проблематики «Екологічне право та законодавство» (наприклад, Coursera, Udemu або інших платформ, в т.ч. платформ відкритих курсів вітчизняних та/або закордонних університетів), то 1) доцільно звернутися до списку рекомендованих вебресурсів або проконсультуватися з викладачем на предмет релевантності самостійно знайденого освітнього ресурсу програмі дисципліни; 2) в разі успішності опанування такого курсу, яке підтверджується сертифікатом або іншим способом, такому здобувачу у порядку, визначеному Положенням про визнання результатів навчання, набутих у неформальній/інформальній освіті Нормативні документи: Polytechnic (metinvest.university), такі результати можуть бути зараховані замість оцінки з певного виду поточного контролю;
- в разі, якщо здобувач освіти реалізував певний вид наукової роботи (тези, стаття, результативна участь у студентській олімпіаді тощо), то у порядку, визначеному Положенням про визнання результатів навчання, набутих у неформальній/інформальній освіті Нормативні документи: Polytechnic (metinvest.university), такі результати можуть бути зараховані замість оцінки з певного виду поточного або навіть підсумкового контролю; консультацію з питань визнання результатів неформальної та інформальної освіти можна отримати в уповноваженої особи від кафедри, яка викладає дисципліну; перелік таких осіб можна знайти за посиланням Студентам: Polytechnic (metinvest.university)

5 РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основна:

1. Екологічне право : підручник / [А. П. Гетьман, Г. В. Анісімова, Є. П. Суєтнов та ін.]; за ред. А. П. Гетьмана ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2024. 1008 с.
2. Сучасні теоретичні та прикладні засади права природокористування в національній еколого-правовій доктрині : монографія / за ред. А. П. Гетьмана. Харків : Право, 2023. 912 с.
3. Екологічне право: підручник / [А.П. Гетьман, Г.В. Анісімова, А.К. Соколова та ін.]; за ред. А.П. Гетьмана. Харків: Право, 2019. 552 с.
4. Берліт А.Ю. Адміністративно-правовий механізм реалізації та захисту суб'єктивних публічних екологічних прав. Київ : Видавничий дім "Гельветика". 2021. 156 с.
5. Каракаш І.І., Харитоновна Т.Є., Черемнова А.І. Екологічне право України. Навчальний посібник. Київ: Видавничий дім "Гельветика", 2018. 384 с.
6. Екологічне право : підручник / [А.П. Гетьман, Г.В. Анісімова, А.К. Соколова та ін.]; за ред. А.П. Гетьмана. Харків : Право, 2019. 552 с.
7. Екологічне право: навчально-методичний посібник для студентів денної та заочної форми навчання / Демчук Т.І., Борденюк О.В., Шелудяков Р.С. Чернівці, 2021. 100 с.
8. Діхтієвський В.П. Адміністративно-правове регулювання доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів. Київ : Видавничий дім "Гельветика". 2021. 152 с.
9. Конституція України від 28 червня 1996 р., № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141
10. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р., № 2768-III. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3-4. Ст. 27.
11. Водний кодекс України від 06.06.1995 р. № 213/95-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1995. № 24. Ст. 189.
12. Лісовий кодекс України від 21.01.1994 р. (в ред. від 08.02.2006 р. № 3404). Відомості Верховної Ради України. 2006. № 21. Ст. 170.
13. Кодекс України про надра від 27.07.1994 р. № 132/94-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 36. Ст. 340.
14. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 41. Ст. 546.
15. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28.02.2019 р. № 2697-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2019. № 16. Ст. 70.
16. Про рослинний світ: Закон України від 09.04.1999р. № 591-XIV. Відомості Верховної Ради України. 1999. № 22-23. Ст. 198.
17. Про тваринний світ: Закон України від 13.12.2001 р. № 2894-III Офіційний вісник України. 2002. № 2. Ст. 47.
18. Про Червону книгу України: Закон України від 07.02.2002 р. № 3055-III. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 30. Ст. 201.
19. Про охорону атмосферного повітря: Закон України від 16.10. 1992 р. (у ред. від 21.06.2001 р. № 2556-III). Офіційний вісник України. 2001. № 31. Ст.1383.
20. Про природно-заповідний фонд: Закон України від 16.06. 1992 р. № 2456-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 34. Ст. 502.
21. Про оцінку впливу на довкілля: Закон України від 23.05.2017 р. № 2059-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 29. Ст. 315.

Додаткова:

1. Волохов О.С. До питання визначення поняття «ефективність законодавства» та його використання. *Актуальні проблеми політики*. 2024. Вип. 73. С. 25-30. DOI <https://doi.org/10.32782/app.v73.2024.3>
2. Українські громади та адаптація до зміни клімату (звіт зарезультатами онлайн-опитування). URL: https://enefcities.org.ua/upload/files/Publications/Analytics/zvit_climateadapt.pdf (дата звернення: 01.09.2025).
3. Зміна клімату та мешканці України: особливості громадської думки та комунікації. Аналітична записка. Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство і довкілля», 2024. URL: https://climateoffice.org.ua/wp-content/uploads/2024/08/Climate-survey_final_uk.pdf (дата звернення: 01.09.2025).
4. Григор'єва Х. А. Green deal та Україна: роздуми про правові перспективи. *Екологічне право*. 2021. No 1-4. С.25-32. URL: <http://www.ecolaw.idpnan.kyiv.ua/archive/2021/1-4/4.pdf>
5. Ільків Н.В. Діджиталізація правового механізму запобігання зміні клімату. Аналітично-порівняльне правознавство. 2024. No 4. С. 265-270. URL: https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2024/07/APP_04_2024.pdf
6. Костицький В.В., Балацька О.Р., Суходольська А.А. Європейські орієнтири правового забезпечення формування екологічної політики в Україні. *Екологічне право України*. 2024. No 1-2. С.16-20. URL: <http://www.ecolaw.idpnan.kyiv.ua/archive/2024/1-2/5.pdf>
7. Лозо О.В. Гавриленко К.О. Актуальні проблеми правової охорони клімату в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. No 12. С. 203-206. URL: http://www.lsej.org.ua/12_2021/50.pdf
8. Мороз Г.В. Механізми взаємодії суб'єктів еколого-правових відносин у процесі прийняття екологічно важливих рішень. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. No 6. С.95-98. URL: http://www.lsej.org.ua/6_2021/2.pdf
9. Панкевич О., Гаврильців М. Концепція захисту екологічних прав у практиці Страсбурзького суду: деякі загальнотеоретичні та філософсько-правові аспекти. *Право України*. 2023. No.6. С.51-68.
10. Чопко Х.І. Особливості правового регулювання використання та охорони диких тварин за законодавством України та Європейського Союзу. *Екологічне право*. 2021. No 1-4. С.83-87. URL: <http://www.ecolaw.idpnan.kyiv.ua/archive/2021/1-4/13.pdf>
11. Янчук Н.Д. Роль права в забезпеченні концепції сталого розвитку. *Екологічне право*. 2024. No 1-2. С.58-62. URL: <http://www.ecolaw.idpnan.kyiv.ua/archive/2024/1-2/12.pdf>
12. Yarmol L., Baik O., Bernaziuk O., Stetsyuk N., Ilkiv N.. The right to a save environment: economic and legal guarantees of provision in Ukraine. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*. 2024. No 4. P.135-141. URL: <https://doi.org/10.33271/nvngu/2023-2/118>
13. Заярний О. Деркаченко Ю. Деякі особливості обробки персональних даних при використанні чат-ботів зі штучним інтелектом на прикладі chatgpt, *Юридичний бюлетень: наук. журн. / Одес. держ. ун-т внутріш. справ, Голов. терит. упр. юстиції у Херсон. обл., Асоц. нотаріусів Херсон. обл. Одеса: ОДУВС, 2023. Випуск 29. URL: <http://www.lawbulletin.oduvs.od.ua/archive/2023/29/6.pdf>*

Інформаційні ресурси

1. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
2. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. URL: <https://mepr.gov.ua/>
3. Державне агентство лісових ресурсів України. URL: <https://forest.gov.ua/>
4. Державне агентство водних ресурсів України. URL: <http://davr.gov.ua/>
5. Верховний Суд. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>
6. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua>
7. ЕкоСистема: національна онлайн-платформа. URL: <https://eco.gov.ua/>
8. Інституційний репозитарій Львівського державного університету внутрішніх справ. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/>
9. Prometheus. URL: <https://prometheus.org.ua/>
10. EdEra. URL: <https://ed-era.com>
11. Audiovisual Library of International Law : офіційний веб-сайт ООН. URL: <https://legal.un.org/avl/>
12. United Nations Treaty Collection (UNTC) : веб-сайт. URL: <https://treaties.un.org>
13. World Legal Information Institute (WorldLII) : веб-сайт. URL: <https://www.worldlii.org/>
14. EUR-Lex — Access to European Union Law : офіційний веб-сайт. URL: <https://eur-lex.europa.eu/homepage.html>
15. Directory of Legal Acts : каталог законодавства ЄС за темами. URL: <https://eur-lex.europa.eu/browse/directories/legislation.html>

6 АКАДЕМІЧНІ ПОЛІТИКИ

Як член спільноти Технічного університету «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА» Ви маєте дотримуватися певних стандартів та академічної політики:

– **Академічна недоброчесність** вигляді академічного плагиату; фабрикації; фальсифікації; списування обману; хабарництва; необ'єктивного оцінювання; надання здобувачам освіти під час проходження ними оцінювання результатів навчання допомоги чи створення перешкод, не передбачених умовами та/або процедурами проходження такого оцінювання; впливу у будь-якій формі (прохання, умовляння, вказівка, погроза, примушування тощо) на педагогічного (науково-педагогічного) працівника з метою здійснення ним необ'єктивного оцінювання результатів навчання – прямо заборонено (докладніше про це – у Положенні про академічну доброчесність здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників ТОВ ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА»); і в разі виявлення – **відповідний захід контролю (контрольну точку) буде оцінено в 0 балів за з наступним повідомленням декану факультету та голові комісії з академічної доброчесності Університету.**

– В разі випадку надання здобувачам освіти під час проходження ними оцінювання результатів навчання допомоги чи створення перешкод, не передбачених умовами та/або процедурами проходження такого оцінювання; впливу у будь-якій формі (прохання, умовляння, вказівка, погроза, примушування тощо) на педагогічного (науково-педагогічного) працівника з метою здійснення ним необ'єктивного оцінювання результатів навчання студент може оскаржити процедури оцінювання за процедурами, передбаченими Положенням про організацію освітнього процесу (розділ 10).

– Матеріали в рамках курсу, захищені авторським правом, можуть бути використані лише тільки здобувачами освіти, яким призначено даний курс і для цілей, пов'язаних з цим курсом і не можуть поширюватися.

– Спілкування з однокурсниками та викладачем має бути професійним та ввічливим.

– Очікується, що Ви перевірятимете всі Ваші письмові повідомлення, включаючи поштові повідомлення та повідомлення у MS Teams на коректність змісту та мови.

– Використання ШІ не заборонене, разом з тим, воно має здійснюватися відповідально і з урахуванням «живих» політик щодо використання ШІ в Університеті: студент відповідає за повноту, вірогідність інформації, яка була згенерована/знайдена з використанням великих мовних моделей, здатний ідентифікувати у відповіді, яка частина інформації отримана з використанням технологій ШІ, а що є його власним здобутком/позицією.

– Університет прагне підтримувати середовище, вільне від дискримінації або дискримінаційних домагань, спрямованих на будь-яку людину або групу в межах своєї спільноти - здобувачів освіти, співробітників або відвідувачів.

Докладніше про академічні політики стосовно етичності поведінки, академічної доброчесності та протидію булінгу можна дізнатися за посиланням: [Академічні політики - Polytechnic \(metinvest.university\)](https://metinvest.university)